

Raně novověká hrnčičina v obou získaných kolekcích dominovala (srov. Hlubek 2020; 2021a, zde i další literatura).

V roce 2021 byla zjištěna další koncentrace nálezů v okolí bodu WGS-84: 49.6052719N, 17.2627086E. Celkem odtud máme k dispozici 17 zlomků keramiky a jeden kamenný artefakt. Ven vykloněný a svisle seřezaný okraj hrnce šedočerné barvy náleží do mladohradištního období (obr. 67: 4). Ostatní hrnčičinu můžeme zařadit do vrcholného středověku (obr. 67: 2, 3, 5, 6). Převažují fragmenty s příměsí grafitu v keramickém těstě (12 ks), některé mají povrch přetažený vrstvičkou světle hnědé engoby; s přihlédnutím k síle zlomků je možné tyto kusy považovat za zlomky zásobnic. Jejich výzdobu reprezentují pouze ojedinělé horizontální žlábký (obr. 67: 5, 6). Tuto keramiku lze rámcově klást do průběhu 13. až počátku 15. století. Méně se vyskytuje hrnčičina vypálená do bílé až bílošedé barvy s krupičkovitým povrchem (3 ks) a v odstínech šedé (1 ks). Obě tyto keramické skupiny jsou typické pro průběh 14. století (k tomu Šlézar, Faltýnek 2019, 189; Hlubek 2021b, 94, obr. 14: 3, 6). S touto datací korespondují dva okraje nádob ve tvaru okružích (obr. 67: 2, 3).

Pozornost si zaslouží poslední nálezy z daného místa. Jde o předmět ve tvaru komolého jehlanu o hraně 32 mm, který byl vyroben z břidlice. Na averzu horní plochy se nachází rytá značka (obr. 67: 1). Podobné exempláře bývají interpretovány jako hrací kameny. S ohledem na stáří dalších předmětů nalezených na této lokalitě předpokládáme jeho zařazení do vrcholného středověku. Drtivou většinu podobných pomůcek ke hrám však známe jako výrobky z kostí či parohů (např. Hrubý 1957, 172–173; Baarová et al. 2006, 237, nahoře; Čechura, Vyšohlíd 2008, 733–736, obr. 10).

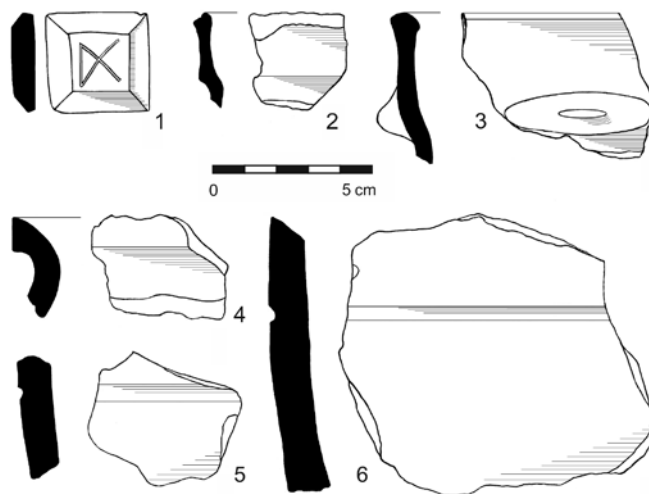
Literatura

- Baarová, Z., Frait, R., Sovková, V., Šlancarová, V. 2006: Obrázkový katalog vybraných exponátů. In: R. Fifková (ed.): *Sága moravských Přemyslovců. Život na Moravě od XI. do počátku XIV. století. Sborník a katalog výstavy pořádané Vlastivědným muzeem v Olomouci a Muzeem města Brna k 700. výročí tragické smrti Václava III., posledního českého krále z dynastie Přemyslovců*. Olomouc, Brno: Vlastivědné muzeum v Olomouci, Muzeum města Brna, 199–250.
- Čechura, J., Vyšohlíd, M. 2008: Kostěné předměty určené ke hrám. Z nálezů na náměstí Republiky v Praze. *Archeologie ve středních Čechách* 12(2), 723–743.
- Hlubek, L. 2020: Olomouc (k. ú. Klášterní Hradisko, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 61(2), 170.
- Hlubek, L. 2021a: Olomouc (k. ú. Klášterní Hradisko, okr. Olomouc), č. 07/2021. Rkp. nálezové zprávy M-TX-202100668 [cit. 2022-02-07]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <http://digiarchiv.amapa.cz/id/MTX-202100668>.
- Hlubek, L. 2021b: Výsledky záchranného archeologického výzkumu na předhradí hradu Tepenec v letech 1971–1975. *Přehled výzkumů* 62(2), 79–107. DOI: 10.47382/pv0622-03.
- Hrubý, V. 1957: Slovanské kostěné předměty a jejich výroba na Moravě. *Památky archeologické* XLVIII, 118–217.
- Šlézar, P., Faltýnek, K. 2019: Románský kostel sv. Prokopa v Lošticích. Příspěvek k počátkům moravské šlechty. *Přehled výzkumů* 60(2), 161–199.

Summary

A collection of pottery from the 13th to the early 15th century (Fig. 67: 2, 3, 5, 6), a rim fragment of a pot from the Late Hillfort Period (Fig. 67: 4) and a high medieval game stone made of slate (Fig. 67: 1) were found west of Klášterní Hradisko (Olomouc District) in 2021.

Lukáš Hlubek

Obr. 67. Olomouc. Výběr nálezů. Kresba L. Hlubek.

Fig. 67. Olomouc. Selection of finds. Drawing by L. Hlubek.

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Ul. Zdeňka Kučery; „Zahrady“, parc. č. 533/235.

Novověk – industriální období. Bojiště. Průzkum detektorem kovu. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o., př. č. 06/2021-100-1.

Lokalizace: WGS-84: 49.5734683N, 17.2389558E

V březnu 2021 byla při skrývkách před stavbou rodinného domu nalezena dělová koule. Železný projektil měl průměr 42 mm a hmotnost 280 g a lze jej dát nejspíše do souvislosti s obléháním Olomouce v roce 1758.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A small iron cannonball, probably dating back to the mid-18th century, was found in 2021 during a family house construction in Slavonín (Olomouc District).

Marek Kalábek

Olomučany (okr. Blansko)

„Pokojná“, parc. č. 1280.

Středověk, novověk. Cesta, milířště, důl. Vizualní/geodetický průzkum. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.3346358N, 16.6962583E

Během výzkumu na trase nově budovaného vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ v úseku Pokojná–Olomučany byl v roce 2021 proveden detektorový průzkum milířště situovaného v trase vodovodní rýhy včetně blízkého okolí. Metalické nálezy přinesly zjištění, že milířště i nedaleké pinky starého dolování jsou patrně raně novověkého stáří, přičemž přilehlé komunikace lze datovat bezpečně již do období vrcholného a pozdního středověku.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A metal detector survey of a charcoal kiln, probably from the early modern period, was carried out in Olomučany (Blansko District) in 2021. The adjacent roads are dated to the High and Late Middle Ages.

Petr Kos

Opava (k. ú. Kateřinky u Opavy, okr. Opava)

Ul. Josefa Veselého, parc. č. 1512/1, 1530/2, 1535/1, 1535/3, 1535/7, 1535/14, 1535/18; 1598/7; 1663/2; 2345/1, 6.

Vrcholný středověk. Dílenský areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., př. č. AUB 13/19-1 – AUB 13/19-691.

Lokalizace: WGS-84: 49.9532903N, 17.9048461E

Během podzimu 2018 proběhl záchraný archeologický výzkum při stavbě technické a dopravní infrastruktury pro rodinné domy (Papáková 2019). Lokalita se nachází na levobřežní terase řeky Opavy, na mírném svahu nakloněném k jihozápadu, v blízkosti stávající zástavby vedle areálu Jízdárny. Katastr původně samostatné obce Kateřinky, v dnešní době součást Opavy, není z hlediska archeologického bádání neznámým územím – severozápadním směrem se nachází asi nejznámější polykulturní lokalita Sádrcovcový důl (např. Šikulová 1961; Jisl 1969; Juchelka 2014).

Během záchraného archeologického výzkumu na předmětné lokalitě bylo zachyceno a zkoumáno celkem 29 objektů, z toho 7 kúlových jam, 11 zahloubených objektů blíže nespécifikované funkce, 1 zásobní jáma a 1 možný pozůstatek zahloubené stavby. Zvláštní skupinu tvoří 10 převážně obdélkových objektů (obj. 501, 509, 510, 517–523) se specifickou výplní, zahloubených mělce max. do 0,25 m, o max. rozměrech cca 1,3 × 1,2 m. Výplň obsahovala velké množství kamenů, které nebyly nijak uspořádány, všechny však nesly stopy přepálení. Na dně a hranách objektů se nacházela tenká (2–3 cm) vrstva přepálené hlíny (obr. 68). Získané informace z těchto objektů mohou nasvědčovat nějakému řemeslnému využití, které však jednoznačně nemůžeme prokázat. Lze alespoň vyslovit tezi o způsobu použití, kdy silně rozežháté kameny z ohniště byly přeneseny do této jámy a následně překryty/zalaty chladnější

kapalinou/materiálem, jež způsobila rychlé ochlazení kamenů. Z důvodu rychlého ochlazení můžeme sledovat silné popraskání kamenů. Na tento způsob užití ukazuje velmi malé zastoupení uhlíků pod a mezi kameny, což nasvědčuje tomu, že ohřev kamenů proběhl jinde. Tímto způsobem mohlo dojít k sušení, ohřevu či pomalému vaření. Další objekt, doposud interpretovaný jako možný pozůstatek zahloubené stavby s nepravidelným půdorysem o max. rozměrech cca 7,86 × 0,6–4,54 m a hloubce 1,3 m, měl přímé stěny, konvexní nepravidelné dno a obsahoval dvě výplně. Výplň K 111 i vrstva K 111A byly tvořeny středně ulehlou hnědočernou písčitojílovitou hlínou s hrubými komponentami – kameny a mazanicí. V profilu této vrstvy byla patrná přepálená část s mazanicí a uhlíky. Z jihovýchodní strany byly zachyceny tři schody, při kterých se objevily pozůstatky po kúlových jamách.

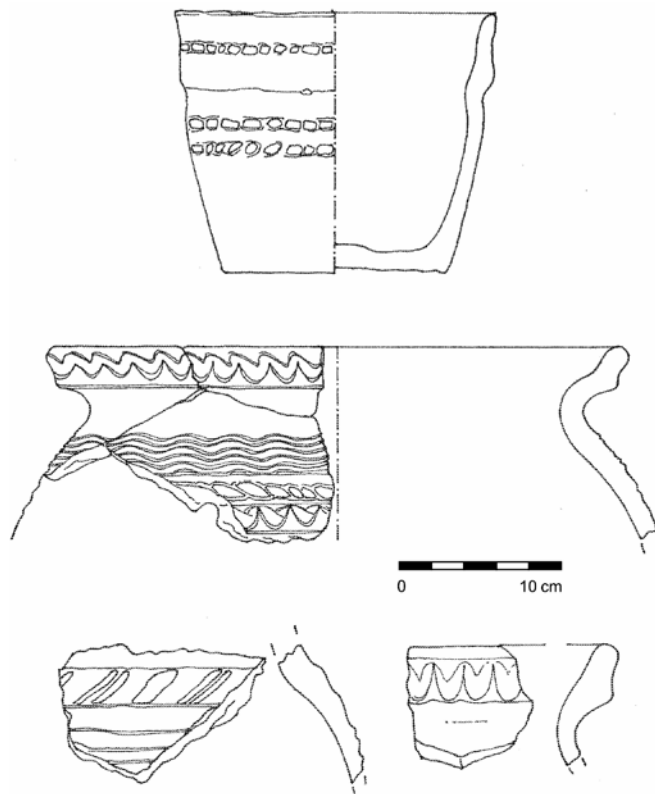
Přestože byl soubor keramických nálezů dosti fragmentární, podařilo se identifikovat převážně hrncovité tvary nádob s vodorovnými rytými liniemi a vlnicemi nebo přesekáváním na podhrdlí, objevil se také malý hrnek s výzdobou rádělkem. Keramika byla dobře vypálená, jako ostřivo bylo použito křemičitého písku s příměsí dalších minerálních složek. Dataci keramiky do přelomu 12. a 13. století podporují výzdobné prvky v podobě vlnic a patrný nástup vyšších okrajů, které dominují ve 13. století (obr. 69), stejně jako přítomnost klasických římsovitých okrajů.

Při archeologickém výzkumu bylo získáno celkem 1083 archeologických předmětů, na jejichž základě je možné předpokládat, že lokalita fungovala na přelomu 12. a 13. století na okraji města – velké kupecké osady (oficiální městský status získala Opava v roce 1215; Bakala 2002), její zánikový horizont je kladen do 13. století. Jeden odkrytý objekt náleží kultuře lužických popelnicových polí (č. 512).

Obr. 68. Opava. Objekt 523 – „ploščatka“. Foto K. Papáková.

Fig. 68. Opava. Feature 523 – ‘ploščatka’ (a shallow pit). Photo by K. Papáková.

Obr. 69. Opava. Výběr keramického materiálu. Kresba K. Papáková.

Fig. 69. Opava. Selection of pottery. Drawing by K. Papáková.